

Båltalen
Sct Hans aften
Hammel 2022

af Poul Nørgaard Jensen

Sankthans 2022

Mens bålene Brænder og heksene landet over i disse timer bliver sendt af sted til den årlige heksesabbat på Bloksbjerg, som symbol på at vi renser ondskaben ud ... er det værd at tænke tilbage på nogle af de skæbner, der måtte lide den forfærdelige død på bålet.

Tulstrup og Laurits Ebbesen Udsens heksejagt

Her på Hammel egnen, nærmere bestemt på herregården Tulstrup, imellem Hammel og Sall, boede der en lensmand der hed Laurits Ebbesen Udsen. Han var lensmand over både Skanderborg og Aakjær Len og derfor en indflydelsesrig person.

Da Christian den Fjerde i 1617 ved en forordning indskærpede øvrigheden at bekæmpe "Troldfolk" ... så Laurits Ebbesen Udsen sit snit til at gøre sig bemærket overfor kongen, så han kunne avancere i det adelige hierarki.

Han formåede derfor at sætte en slags uofficiel danmarksk rekord. I sin iver for at gøre sig til over for kongen, fik han, om ikke skovlen, så bålet under ikke mindre end 14 "Troldfolk".

Hvem var heksene eller "troldfolket"

En del af de folk der røg på bålet, var ofte enspændere. Folk der turde sige den offentlige mening midt imod. Folk der ikke troede en døjt på autoriteternes gode vilje til, at ville gøre godt for alle. Folk der gik imod strømmen og kunne true magthaverne.

Imellem disse mennesker fandtes også psykisk syge. Personer der var menneskesky. Eller blot anskuede verden fra vinkler, der ikke var accepteret af almenheden.

Hekseprocesserne rinder ud

Med Maren splids henrettelse på bålet i 1641, ebbede dette grusomme kapitel i Danmarkshistorien heldigvis ud.

Troen på forhekselse

At hekseprocesserne heldigvis langsomt ebbede ud, betød jo ikke at overtroen blandt folk forsvandt. I 1700- tallet var troen på forhekselse stadigvæk intakt og især her på Hammel-kanten udspillede der sig en voldsom forbandelse, der fik det til at løbe koldt ned ad ryggen på, især kvinderne. Det forlød nemlig at greven på Frijsenborg var forhekset.

Greven hed, på dette tidspunkt Chr. Friis, altså Friis med to ii-er. Han var greve fra 1691 til 1763.

Når han ved midnatstid dundrede gennem Tinning og Norring Uhre skovene, krøb kvinderne på Hammel egnen sammen, for de vidste at han var dømt til at piske en af dem.

I det gode ugeblad "Hjemmet" fra 1989 er der en lang artikel om "den forheksede greve". Hvordan dæmonen hver nat greb ham, så han var nødt til at piske en kvinde, som derefter fik en mønt for grevens vederstyggelighed.

Besøget i Skjoldlev Præstegård og den forheksede Greve

En lille dreng var på besøg hos præsten i Skjoldlev Præstegård og præsten viste rundt i huset. Den lille purk får øje på et billede og siger til præsten, at han syntes at manden ser skummel ud og det foranlediger præsten til at fortælle historien om "Den forheksede Greve". Historien starter i København.

Greven i København

Det fortaltes at greven i sin ungdom, når han red rundt i Københavns gader, lod sin hest sko med sølvsko og kun med to søm i hver. Når hesten så tabte en sko, kunne folk samle den op. Det hed sig dog, at de fleste afleverede den tilbage af ærefrygt overfor greven.

En dag sprang en gammel kvinde ud foran grevens hest, greb fat i tøjlerne, og bad greven om en almisse. Han reagerede ved at slå hende hårdt med piskan så blodet silede ned ad hendes kinder og ydmygede hende på grund af hendes fattigdom. Kvinden reagerede ved at nedbringe en forbandelse og med en underlig dyb stemme sagde hun:

Kvindens forbandelse

"Da du ikke havde anden almisse til mig end den der lå i snærten af din ridepisk, så skal du aldrig få ro i sindet uden du ser blod og du skal for det, komme til give tusind gange så meget guld som den mønt du kunne have sluppet med at give mig".

Efter denne episode red greven hver nat ud og piskede en kvinde til blods, for derefter at betale hende et guldstykke derfor.

Fruen på Hinnerup Brogård

Det forlød at han havde en særlig forkærlighed for at piske fruene på Hinnerup Brogård. Han lod derfor etablere en vej direkte fra slottet til Brogården ca. 10 km. Igennem den dunkle skov og der var dødsstraf for at betræde den. Den dag i dag findes der stadigvæk rester af den "Gamle Grevevej" lidt syd- øst for Jernit parallelt med "Linen" og det er ganske vist.

Digitale medier, Shitstorms, Nutidens hekseprocesser

Man kan her i 2022 godt stille sig selv det spørgsmål.
Er hekseprocesserne noget der hører en dunkel fortid til?

I vores reality baserede verden, med en konstant tilgang til sociale medier hvor folk konstant exponeres, har det vist sig at hekseprocesser langt fra er fortid. I dag omtaler vi dem som *shitstorms*. Mennesker, Unge som gamle, er bukket under for digital forfølgelse.

Et problem der desværre er i voldsom vækst i disse år og som for nogle har vidtrækkende konsekvenser.

Øslem cekis og brobyggerne

Jeg hørte fornyelig en radioudsendelse med generalsekretæren Øzlem Cekis fra foreningen "Brobyggerne". Hun læste op af mails og kommentarer hun igennem tiden har modtaget i forbindelse med hendes fantastiske projekt med at skabe dialog imellem mennesker, der er uenige og i særdeleshed stoppe fremmedhad. Jeg skal hilse og sige at disse kommentarer ikke var for sarte sjæle og hun bar tydeligt præg af hvordan det påvirkede hende at læse dem op.

Tanker om fremtiden

I en tid hvor krig, økonomisk krise og pandemi hærger verden, kan det være svært ikke at være en smule dystre i sine tanker om fremtiden.

Men lad os nu på denne skønne midsommeraften få onskaben, både fortidens og nutidens, brændt af, håbe på at det lykkes og så nyde at vi forhåbentlig går en lys og solbeskinnet sommer i møde. Denne aften præsenterer dansk sommer, når det er bedst.

Et lille digt

En midsommeraften må gerne slutte lidt poetisk og humoristisk. Det vil jeg gerne gøre ved at læse et lille digt af en digter ved navn P. Sørensen Fuglholm. Han har skrevet det til en fin, lille, ikke særlig politisk korrekt digtsamling der hedder, "Barske børnerim for ryggesløse hjem"

*Alfred havde stablet grene
Til Sct Hans bål helt alene
Øverst som en kusk på bukken
Sad livagtigt heksedukken.*

*Far kom ud fik bålet tændt,
Både bål og heks blev brændt.*

*Alles øjne havde glans,
Under sangen om Sankt Hans.*

*Slut en sidste lues blaffen,
Det var tid til aftenkaffen.*

*Pludseligt fra far det lød,
Mens den allersidste glød,
Søvnigt ulmede i blæsten
Hvor er bedstemor for resten?*